

Jerzy Libera

Baraki Stare, gm. Zaklików, woj.
tarnobrzeskie. Stanowiska 2, 13, 14

Informator Archeologiczny : badania 20, 9-10

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

HARAKI STARE, gm. Zaklików
woj. tarnobrzeżskie
Stanowiska 2, 13, 14

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Katedra Archeologii
w Lublinie

Badania prowadził mgr Jerzy Libera, Finansowało BEMZ w Tarnobrzegu oraz UMCS w Lublinie. Stanowisko 2 - obozowisko mezolityczne i z wczesnej epoki brązu /?/. Stanowisko 13 - obozowisko mezolityczne oraz ślady osadnictwa z wczesnej epoki brązu /?/. Stanowisko 14 - zwarty kompleks stanowisk mezolitycznych, ślady osadnictwa echalikowopaleolitycznego, grób zwierzęcy niekredłony chronologicznie.

Stanowisko 2

Drugi sezon kontynuowano badania stanowiska wydmorego eksplorowanego w roku 1984. Stwierdzono wówczas dwie stykające się krzemieniece nieokreślonej jednostki kulturowej, zawierające bardzo bogaty zestaw form mikroalitycznych, charakterystycznych dla osadnictwa mezolitycznego.

Prace miały na celu pełne wyeksplorowanie krzemienicy południowej. Przebadano w jej obrębie dalszych 75 m², uzyskując blisko 1.000 okazów krzemiennych, kilkanaście fragmentów ceramiki i kilkadziesiąt okruchów kamiennych. Inwentarz zdominowany jest przez drobne odłupki, przy małym udziale wiórow oraz rdzeni. Wśród kilkuprocentowego udziału form narzędziowych wyróżniono typowy inwentarz mezolityczny: drapacze, skrobacze, trójkąty w typie pieńkowskich, fragmenty zbrojników, uzupełnione wiórami i odłupkami retuszowanymi. Zabytki wykonane są z surowca świeciechowskiego, narzutowego i czekoladowego. W obecnym sezonie stwierdzono głębsze zaleganie materiałów krzemiennych, do głębokości 40 cm od powierzchni. Nadal nie uchwycono pełnego zasięgu badanej krzemienicy.

Badania będą kontynuowane.

Stanowisko 13

Używane jest we wschodniej części wału wydmorego o ekspozycji północnej, wyteszonego około 1,5 m w stosunku do dna doliny, nad bezmiennym ciekłem obecnie zabagnionym. Zostało odkryte w 1984 roku w trakcie AZP. Ubiegłoroczna inspekcja stanowiska dostarczyła dalszych mało charakterystycznych zabytków krzemiennych, zweryfikowała powierzchnię stanowiska określając jego obszar na 15-20 arów. Dokonano wówczas częściowego rozpoznania zalegania materiału poprzez dółkowanie.

W obecnym pierwszym sezonie w wykopie o powierzchni 83 m² wyeksplorowano krzemienicę o zwartym układzie planigraficznym. Materiał zalegał do głębokości 40-45 cm, sporadycznie 60 cm. W obrębie skupiska stwierdzono dwa nieckowate zacieśnienia /paleniska?/ o czytelnym zarysie. Jedno bardzo wydłużone /120 x 60 cm/ sięgało głębokości 40 cm od powierzchni, drugie /70 x 50 cm/ o 20 cm głębiej. W obrębie tych dwóch zacieśnień stwierdzono śladowe występowanie bardzo drobnych węgli oraz nieliczny inwentarz krzemienny. Nie stwierdzono natomiast żadnych konstrukcji kamiennych.

Z wykopu uzyskano 4.289 zabytków krzemiennych, 15 bardzo drobnych fragmentów ceramiki z wczesnej epoki brązu /?/, 4 okruchy kamienne oraz spod humusu 12 bardzo drobnych ułamków kości. Inwentarz krzemienny stanowią rdzenie i ich fragmenty /21 okazów/ - głównie formy małe, jednopiętrowe wiórowo-odłupkowe, w różnym stopniu eksploatacji, w tym również o zmiennej orientacji, wierzchniki /15/ - w tym pojedyncze formy odbite z regularnych rdzeni wiórowych, odnawiaczki i odłupki znoszące pięciasto /po 10/, załpę /9/ i pojedyncze odłupki pochodzące ze zmian orientacji rdzeni. Formy narzędziowe sdominowane są przez odłupki /40/ i wióry /28/ różnorodnie częściowo retuszowane oraz skrobacze wielorakde. Ponadto wydzielono małe drapacze /4/, zgrzebló i domniemany rylec. Grupę zbrojników reprezentują trapezy /7/ - zwykle, niskie i pojedynczy wysoki, półtylczak /5/ - typu Komornica /2/ oraz formy atypowe o huskowskich niepełnych, bardzo drobnych, środkowe fragmenty trójkątów /2/, tylczak zbliżony do typu Stawinoga. Ponadto odkryto rylcowce /6/ i prawdopodobny rylczak.

Półsurowiec głównie odłupkowy oraz wiórowo-odłupkowy przy niewielkim udziale regularnych wiórow, uzyskany jest przede wszystkim z krzemienia narzutowego, uzupełnionego surowcem świeciechowskim, przy udziale pojedynczego okazu z krzemienia czekoladowego. Wysoki udział skrobaczy w stosunku do drapaczy oraz obecność trapezów, datują materiał krzemienny na późną fazę mezolitu, ze wskazaniem na okres atlantycki. Trudno natomiast jest przypisać go znanej jednostce taksonomicznej. Zwarty i w pełni uchwycony układ krzemienicy wskazuje na jego homogeniczność, mimo śladowej obecności materiałów ceramicznych.

Badania stanowiska zakończone.

Stanowisko 14

Kontynuowano trzeci sezon badania wschodniej części kompleksu obozowisk wydmorego o powierzchni blisko 0,8 ha. Przesiano warstwę kulturową miąższości do 10 cm na przestrzeni 13,3 ara. Uzyskano kilka tysięcy zabytków krzemiennych, głównie materiału wiórowo-odłupkowego, przy bardzo wysokim udziale łusek. Inwentarz wydzielony /1-2%/ stanowią różnorodne odmiany trapezów, trójkąty rozwartokątne i w typie pieńkowskich, półtylczaki pieńkowskie oraz pojedyncze tylczaki Stawinoga, półkółki. Stwierdzono także obecność licznych skrobaczy wielorakich, wiórow i odłupków retuszowanych, nieliczne drapacze, rylce i rylcowce - materiały zdecydowanie mezolityczne. Uzupełnieniem tych inwentarzy są nieliczne rdzenie szczątkowe wiórowo-odłupkowe, odłupki i wióry techniczne.

Po raz pierwszy na tym stanowisku w części zachodniej na powierzchni odkryto pojedyncze okazy makrolityczne: półtyłczak oraz tyłczak, reprezentujące inwentarze typowe dla paleolitu schyłkowego.

Ponadto w zachodniej części wydmy na powierzchni stwierdzono i wyeksplorowano nie datowany zwarty układ /4 x 6 m/ bardzo drobnych przepalonych kości zwierzęcych. Materiał zalegał na powierzchni i w warstwie luźnego piasku, do głębokości 7-8 cm. W obrębie tego skupiska znaleziono kilka łusek krzemionych, zapewne nawianych z oddalonych o kilkanaście metrów sąsiednich krzemienic. Na powierzchni stwierdzono także śladowe występowanie węgla drzewnych.

Badania będą kontynuowane.

BĘDZIN-ŻYCHCICE
woj. katowickie
Stanowisko 19,20

patrz
okres wpływów rzymskich

BORÓWEK, gm. Bielawy
woj. skierniewickie
Stanowisko 4

patrz
późne średniowiecze

BRZESKI, gm. Kłwów
woj. radomskie
Stanowisko 3 i 4

patrz
okres wpływów rzymskich

CHELMNO,
woj. toruńskie
Teren pofranciszkański

patrz
późne średniowiecze

DĄBROWA BISKUPIA
woj. bydgoskie
Stanowisko 21

patrz
neolit

DĘBY, gm. Dobrze
woj. wrocławskie
Stanowisko 29

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Prahistorii
w Poznaniu
Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadzi Zespół pod kierownictwem doc. hab. Aleksandry Cofy-Broniewskiej. Finansował Uniwersytet Warszawski i Uniwersytet Łódzki. Płaty sezon badań. Osiedle z późnego mezolitu.

Kontynuowano badania w północno-zachodniej części stanowiska, gdzie przebadano łącznie 158 m². Odkryto dalszych 1.330 wytworów z krzemienia czekoladowego i kilkadziesiąt fragmentów kości. W materiale krzemionym dominują wytwory charakterystyczne dla kultury janisławickiej /regularne wtóry i różne odłupki z rdzeni jednopłytowych, zbrojniki i trójkąty janisławickie, trapezy, liczne mikrorylce, wtóry retuszowane i nieliczne skrobaczki oraz ryłca/. Wśród narzędzi krzemionych zarejestrowano także okazy charakterystyczne dla strefy kaukasko-nadczarnomorskiej /wkładki, ryłca/. Wśród fragmentów kości wydzielono kilka narzędzi w tym m. in. wierzchołek harpuna. Na szczególną jednak uwagę zasługuje obecność w tym materiale kości zwierząt udomowionych.

Odsłonięto serię dołków poshipowych stanowiących pozostałość po konstrukcji południowej ściany szczytowej obiektu mieszkalnego, którego główną część przebadano w 1985 r. Na północny-zachód od tego obiektu odkryto palenisko z zadaszaniem.

Uzyskane rezultaty pozwalają postawić w nowym świetle zagadnienie początków gospodarki wytwarzającej wśród społeczeństw kultury janisławickiej.

Materiały przechowywane są w Zespole Badań Kujaw Instytutu Prahistorii UAM.

Badania będą kontynuowane.

DZIERŻĘCINO, gm. Stawów
woj. koszalińskie
Stanowisko 7

patrz
neolit

GULIN MŁYN, gm. Zakrzew
woj. radomskie
Stanowisko 1

patrz
okres lateński